

PUBLICACIÓ DELS DIETARIS DE MARIÀ MANENT

Manuel de Pedrolo, *Diari 1986*. Edicions 62. Barcelona, 1998.

Cronològicament, el primer de tres volums de diaris inèdits publicats pòstumament. Un document literari que va significar una gran sorpresa quan es va publicar perquè permetia descobrir, per primera vegada, la figura humana darrere l'obra narrativa de Pedrolo.

Eugeni Perea Simón, *Les mallorquines*. Destino. Barcelona, 1997.

Un dietari ben sòlid que ha patit un cert bandejament pel fet que es troba a la frontera, a mig camí entre la literatura de creació, concretament la narrativa, i el memorialisme.

Josep Piera, *El cingle verd*. Destino. Barcelona, 1982.

Guardonat amb el premi Josep Pla l'any 1981, aquesta obra va cridar l'atenció a un dels grans memorialistes de la literatura actual. En aquest dietari ben divers, que comprèn els anys 1975-1981, Piera va assajar per primera vegada la seva peculiar fórmula de barreja de gèneres literaris com la poesia, la narrativa, el periodisme, l'assaig, la traducció de poesia i la crònica de viatges.

Josep Pla, *El quadern gris*. Destino. Barcelona, 1966.

Sense cap mena de dubte aquest text es pot considerar l'estrella dels dietaris catalans moderns i, alhora, un dels textos centrals de l'obra de Pla i del conjunt de la literatura. Ara bé, com a dietari pur és ben discutible perquè el text inicial, un diari de joventut dels anys 1918-1919, va ser objecte d'una reelaboració a fons al cap de quaranta anys i, a més, s'hi van incrustar textos aliens, de procedència molt diversa. D'alguna manera podria ser vist com una novella-dietari. Cinc estrelles.

Jaume Pomar, *El temps que fuig*. Moll. Palma, 1997.

Un breu dietari escrit entre l'estiu del 1991 i l'hivern del 1992 i autdirigit a partir del jo desdoblant en tu. Un text ben digne de ser llegit i gens conegut al Principat.

Eudald Puig, *El traç de l'any*. Destino. Barcelona, 1989.

Finalista del premi Josep Pla l'any 1988. Anotacions de la vida de l'autor durant, exactament, un any sencer,

del 26 de febrer del 1986 al 25 de febrer del 1987, a partir d'un eix vertebrador: el pas del temps i els seus efectes a la natura. Un dietari a recuperar.

Valentí Puig, *Bosc endins*. Quaderns Crema. Barcelona, 1982.

Si en el diari de Joan Fuster la literatura catalana moderna té el diari intel·lectual, en *Bosc endins* i *Matèria obscura* (Edicions 62, 1991) de Valentí Puig té el diari d'observació o visió moral. I cito els dos llibres junts perquè són tries fetes a partir d'un mateix original: un quadern de notes sense dates. Per al bon funcionament de la literatura del país s'hauria de fer una sola edició de les dues obres amb material complementari. Cinc estrelles.

Joan Puig i Ferrer, *Diari d'un escriptor. Ressonàncies 1942-1952*. Edicions 62. Barcelona, 1975.

Deu anys d'anotacions d'un dels gegants de la novel·la catalana, on l'autor explica els secrets de cuina del seu art, narra les peripècies de la seva carrera i es justifica davant els seus lectors. Un document ben curiós sobre l'escriptor i l'escriptura que, a vegades, té més de confessió que altra cosa. No us perdeu el pròleg de Guillem-Jordi Graells.

Albert Ràfols-Casamada, *L'escorça dels dies (Fulls de dietari. 1975-1977)*. Laertes. Barcelona, 1984.

A la primera anotació el mateix autor ens explica l'origen d'aquesta obra, una mena de dietari "on quedés fixada alguna ombra, algun reflex de cada dia. On pogués deixar constància, en allò que sigui possible, del color i la textura de l'escorça dels dies". L'obra conté molts comentaris interessants sobre art i literatura i el procés creatiu d'aquest poeta-pintor.

Carme Riera, *Temps d'una espera*. Columna. Barcelona, 1998.

Una de les poques incursions d'una dona en el món del dietarisme català modern. El text, escrit el 1986-87, és molt compacte i seguit perquè recull les experiències de l'autora durant un embaràs.

Maurici Serrahima, *De quan el passat era present, 1 (1940-1947) i 2 (1948-1953)*. Edicions 62. Barcelona, 1972, 1974, respectivament.

Les anotacions d'aquest dietari formen una crònica

històrica imprescindible de l'època. Més que pel seu valor literari és de lectura obligatòria com a document sobre l'època.

Enric Sòria, *Mentre parlem. Fragments d'un diari iniciàtic (1979-1984)*. Edicions 62. Barcelona, 1991.

Premi Joanot Martorell 1990 de l'Ajuntament de Gandia. Si en la narrativa ja existeix el terme *bildungsroman* per descriure la novel·la de formació, podríem crear el terme paral·lel de *dietari de formació* per descriure el subgènere memorialístic al qual pertany aquesta obra. Cinc anys d'anotacions que narren la formació intel·lectual i artística de qui ara és un destacat poeta i assagista.

Jaume Subirana, *Suomenlinna. Un llibre de notes*. Proa. Barcelona, 2000.

Premi Fundació Enciclopèdia Catalana, 1996. Darrere d'aquest títol impossible de pronunciar tenim un recull d'anotacions d'anys ordenades ben originalment segons els mesos: desembre, gener, etc. Podríem dir que es tracta d'un llibre de comentaris, en el sentit de revelacions en to de confiança entre l'autor i el lector, sobre una gran diversitat de temes. I tot amanit amb la prosa fresca de Subirana.

Àlex Susanna, *Quadern d'ombres*. Columna. Barcelona, 1999.

Tercera entrega d'un dietari en marxa, a la manera d'Andrés Trapiello a la literatura en castellà, d'un autor que ha contribuït a renovar l'interès pel dietari com a gènere literari, tant des del punt de vista de l'escriptura com de la lectura. En aquest darrer cas, recordem que va ser, durant els seus anys a Columna, l'editor dels dietaris de Garcés, Manent, Pairoli i Ràfols-Casamada.

Vicenç Villatoro, *L'ofici de mirar*. Edicions 62. Barcelona, 1998.

El segon dietari de l'autor. Es tracta d'un recull d'anotacions sense dates escrites al llarg de set anys (1989-1997) i aplegades entorn de tres temes centrals: la vida moral, la literatura i els viatges. Com a dietarista Villatoro és l'exemple més perfecte, a la literatura catalana, del que Georges Gusdorf ha anomenat el dietari *extern*, és a dir, el dietari que es preocupa sobretot pel món que envolta l'escriptor.

Confon-te amb la pols

JAUME SUBIRANA

No sé si a hores d'ara encara és necessari reivindicar i reiterar la literarietat dels diaris, els dietaris, els quaderns de notes, les cartes, les autobiografies i les memòries, de tot aquest arsenal que hom ha tendit a ficar junt dins de calaixos no sempre homologats i amb etiquetes que han anat i continuen anant –enllà de *diccions* i *intencions*– dels entraenyables *papers privats* o el docte *memorialisme* a les estranyes *literatures del jo*, com si algú altre que no fóssim nosaltres pogués escriure els nostres textos. De fet, el ventall de material a què ens estem referint és informe i amplíssim, perquè inclou tant els vells aforismes de Lichtenberg com la pre-

tors atents que anys a venir els descobriran o els rellegiran, editors que els faran visibles en donar-los forma de llibre, legitimadors crítics que en percebran la importància, o l'originalitat, o l'interès... Els diaris, els dietaris, els quaderns de notes, les cartes, les autobiografies i les memòries solen restar, endormiscats, al fons del sac de les literatures. I això tot i que, contra el que podria esperar-se de l'enutjosa omnipresència que hi té la primera persona del singular, alguns dietaris i memòries (els bons dietaris i memòries) acaben sent força menys indiscrets o impúdics que tot el gruix de la poesia i la ficció narrativa, teatral o guionada que s'escriu i es publica de pressa, de pressa sota el paraigua de les segones i terceres persones, amb la coartada de la imaginació argumental, rere la primíssima màscara d'un nom de persona inventat.

En el cas concret del dietari, la nota lliure, aparentment aïllada, comporta una dieta molt baixa de *programa*, de premeditació, i doncs enfarfega poc. A més, sovint resulta que l'enfilall de notes acaba il·luminant amb una llum distinta (via la riquesa i el contrast, la dispersió, la relació arbitrària) la pàgina, el llibre i fins la personalitat de l'escriptor. Ara bé: el dietari, com la poesia lírica, es juga la sort literària (consagració o condemna) a una sola carta. I el color ineluctable de la carta té molt a veure amb la manera en què l'autor supera la prova de l'egocentrisme: sent com sembla que és inevitable que els textos –que les notes– girin en aquesta nostra banda del món al voltant del jo, quan l'escriptor ha llegit i ha patit al *Tao te king* allò de "Tapa les esquerdes, / tanca les portes, / afina els marges, / desfés els embolics, / atenua la resplendor, / confon-te amb la pols", quan ha après que conèixer-se és oblidar-se, aleshores s'enlaira; quan (parlant d'ell o del que l'envolta, això és igual) l'autor mira cap a dins i per comptes de trobar-se transparent es troba tan i tan interessant, aleshores el plom acaba llastant fatalment cada pàgina.

Els dietaris, els quaderns de notes, les cartes, les autobiografies i les memòries solen restar, endormiscats, al fons del sac de la literatura

meditada i mesurada peça dietarística signada cada dia durant mesos en un periòdic per Pere Gimferrer, tant els diaris de Franz Kafka i Witold Gombrowicz com la gran baluerna del *Zibaldone* leopardià, tant els evanescents apunts paisatgístics de Marià Manent com les grans memòries de Josep Maria de Sagarra.

En tot cas, potser no és inútil advertir que, vistes amb una mica de perspectiva, les literatures sovint acaben sent ben diferents de com les determinen una primera mirada o una mirada ràpida: alguns dels seus millors títols (o dels seus millors autors) són secrets, es fan a l'ombra i no fruiten fins molt de temps després d'haver estat escrits, de vegades per vies estranyes o incògnites: lec-